

■ «Τί καλύτερο θὰ μποροῦσε νὰ κάνη ἓνα ἄλλο Χριστιανικὸ Ἔθνος;»

Μνήμη διδακτικῆ*

«Δὲν ἔλαβε χώραν καμμιά ἀντεκδήκησι»

Κάθε Σεπτέμβριο ἡ Μνήμη τῆς καρδιάς μας ταξιδεύει μὲ τὰ κύματα τοῦ Αἰγαίου μας καὶ περιδιαβαίνει τὶς παραλίες τῆς Ἰωνίας.

Πετᾶ πάνω ἀπὸ τὴν προκυμαία τῆς Σμύρνης, ποὺ κοκκίνισε ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι σφάχτηκαν ἀπὸ τὴν μαγία τῶν Νεοτούρκων τὸ 1922.

Περνᾶ ἀπὸ τὸ Αἶβαλί, ἀπὸ τὰ Μοσχονήσια, ἀπὸ τὸ Ἰκόνιο καὶ ὀσφραίνεται τὴν ἄρρητη εὐωδία ποὺ ἀναδίδει τὸ χῶμα τῆς Μικρασίας, τὸ ποτισμένο ἀπὸ τὰ ποτάμια τῶν ἑλληνικῶν αἱμάτων.

Εἶναι Χρέος Ἱερὸ αὐτὸ τὸ ταξίδι τῆς Μνήμης. Χρέος πρὸς ὅσους ἔμειναν γιὰ πάντα ἐκεῖ, στὴν γῆ τῶν πατέρων τους, χτυπημένοι ἀπὸ τὴν σκληρότητα τῶν Τσετῶν, νεκροὶ ἀθάνατοι, φύλακες τῆς Μνήμης τοῦ Γένους μας. Χρέος καὶ πρὸς ὅσους πῆραν τὸν δρόμο τῆς προσφυγιάς, τὸν δύσκολο καὶ τραχύ, καὶ ἔφεραν μαζί τους τὸ Φῶς τῆς Ἀνατολῆς στὴν μητροπολιτικὴ Πατρίδα.

Ὅσο καὶ ἂν πασχίζουν ὠρισμένοι νὰ ἀμβλύνουν τὴν Μνήμη μας, ὅσο καὶ ἂν ἐπιχειροῦν νὰ μᾶς ἀποπροσανατολίσουν μὲ τὰ κηρύγματα τῆς δῆθεν φιλίας τῶν λαῶν καὶ τὶς ἐπαναλαμβανόμενες εἰδησεις γιὰ τὸν «βασικὸ μέτοχο» καὶ τὰ παρόμοια, ἡ Μνήμη πετᾶ πάνω ἀπὸ τὰ

άσφυκτικά όρια της ύλιστικῆς καθημερινότητας.

Καὶ γίνεται διδάσκαλος ἡ Μνήμη αὐτή. Διδάσκει πρωτίστως τὶ σημαίνει θηριωδία τῆς Τουρκίας, μὲ τὴν ὁποία ἐρωτοτροπεῖ τελευταία ἢ κατ' ὄνομα Χριστιανικὴ Εὐρώπη, ἢ ὁποία χάριν τοῦ εὐρῶ ἀπαρνεῖται τὶς χριστιανικὲς ρίζες τῆς.

Εἶναι πολὺ ἐκφραστικὸς γιὰ τὴν θηριωδία αὐτὴ ὁ Γενικὸς Πρόξενος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν στὴν Ἑγγὺς Ἀνατολὴ Γεώργιος Χόρτον, ποὺ ἔζησε τὰ γεγονότα, στὸ βιβλίο του: **«Ἡ κατάρα τῆς Ἀσίας»**.

Νὰ τι γράφει μεταξὺ τῶν ἄλλων:

*«**Σ**τὴν Σμύρνη, τίποτε δὲν ἔλειπε σχετικὰ μὲ τὴν θηριωδία, τὴν ἀκολασία, τὴν σκληρότητα καὶ ὅλη τὴν μανία τοῦ ἀνθρωπίνου πάθους, τὸ ὁποῖο ἐξ αἰτίας τῆς ὀλοκληρωτικῆς ἀναπτύξεώς του κατεβάζει τὸ ἀνθρώπινο γένος σὲ ἐπίπεδο χαμηλότερο καὶ ἀπ' τὸ σκληρότερο καὶ φρικτότερο ἐπίπεδο τοῦ κτήνους. **Γ**ιατί, καθ' ὅλη τὴν διάρκεια τοῦ διαβολικοῦ αὐτοῦ ὁράματος, οἱ Τούρκοι λήστευαν καὶ βίαζαν... **Οἱ** Τούρκοι ἐχόρταιναν ἐλεύθερα τὰ ἀκόλαστα φυλετικὰ καὶ θρησκευτικὰ τους ἔνστικτα γιὰ σφαγὴ, βιασμούς καὶ λεηλασία, σὲ ἀπόστασι βολῆς λίθου ἀπ' τὰ συμμαχικὰ καὶ Ἀμερικανικὰ πολεμικὰ, γιατί εἶχαν διαφωτισθῆ συστηματικὰ, ὥστε νὰ πιστεύσουν ὅτι αὐτὰ δὲν θὰ ἐπενέβαιναν».*

Ἡ ἴδια θηριωδία τῶν Τούρκων ἐκδηλώθηκε καὶ τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1955 στὴν Κωνσταντινούπολι.

Βεβήλωσαν καὶ κατέστρεψαν Ἱεροὺς Ναοὺς καὶ ἑλληνικὰ σπίτια καὶ καταστήματα, γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώνεται διαχρονικὰ ἡ ἀλήθεια, ὅτι οἱ Τούρκοι παραμένουν πάντα οἱ ἴδιοι...

Ἡ μνήμη ὁμως τῆς τραγωδίας τῆς Μικρασίας διδάσκει καὶ τὶ φοβερὲς συνέπειες εἶχε καὶ ἔχει τὸ σαράκι τῆς Φυλῆς μας, ἡ διχόνοια. **Ἐ**ὰν ἐχάσαμε τὴν Μικρασία, ἐὰν δὲν ἐπήραμε τὴν Κωνσταντινούπολι, ἐνῶ ὅλα τότε ἦσαν εὐνοϊκὰ, ἐὰν κλαίμε ἀτενίζοντας τὰ συντρίμια τῆς Ἰωνίας, ὀφείλονται ὅλα αὐτὰ στὴν **μιζέρια** μας.

Στους ἐγωϊσμούς και στις μωροφιλοδοξίες μας. Στην ασυγχώρητη ἔλλειψη ἀδελφικῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς και συνειδήσεως.

Τὸ δὲ θλιβερὸ εἶναι ὅτι δὲν ἔχουμε συνεισθῆ και διδαχθῆ ἀκόμη ἀπὸ τὴν συμφορὰ μας.

* * *

Νὰ μὴ κλείση ὅμως τὸ πέταγμα τῆς Μνήμης τοῦ Σεπτεμβρίου μὲ μαῦρα σύννεφα.

Υπάρχουν και οἱ χρυσακτίνες τοῦ ἡλίου τῆς Χριστιανικῆς Ἑλλάδος, ποὺ προβάλουν στὰ πέρατα τοῦ κόσμου τὸ τι σημαίνει **ἐλληνικὴ ψυχὴ**.

Τὸ γράφει ὑπέροχα ἓνας ξένος, ὁ Χόρτον, στὸ ἴδιο βιβλίο του:

«**Ἡ** συμπεριφορὰ τῶν Ἑλλήνων ἀπέναντι στὶς χιλιάδες τῶν Τούρκων ποὺ κατοικοῦν στὴν Ἑλλάδα, ὅλο τὸ διάστημα ποὺ γίνονταν οἱ θηριώδεις σφαγὲς και ὅταν ἡ Σμύρνη καιγόταν και οἱ πρόσφυγες ἔφταναν σὲ ὅλους τοὺς λιμένες τῆς Ἑλλάδος πληγωμένοι, κακοποιημένοι και κατεστραμμένοι, ὑπῆρξε ἓνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα και θαυμαστότερα κεφάλαια τῆς ἱστορίας αὐτῆς τῆς Χώρας. Δὲν ἔλαβε χώραν καμμιά ἀντεκδίκησι. **Οἱ Τούρκοι ποὺ ζοῦσαν στὴν Ἑλλάδα δὲν ἐνοχλήθησαν καθόλου, οὔτε ξέσπασε ἐπάνω στὰ κεφάλαια τους καμμιά θύελλα μίσους ἢ ἐκδικήσεως.** Αὐτὴ εἶναι μιὰ μεγάλη και ὠραία νίκη, ποὺ κάτω ἀπὸ τὶς συνθήκες ποὺ ἔγινε φτάνει τὸ ἐπίπεδο τῶν νικῶν τοῦ Μαραθῶνος και τῆς Σαλαμῖνος. **Θὰ ρωτοῦσε κανεῖς: τί καλύτερο θὰ μπορούσε νὰ κάνη ἓνα ἄλλο Χριστιανικὸ Ἔθνος;».**

Ποιὸ ἄλλο ἔθνος ἔχει τέτοιου εἴδους νίκες; Καὶ ποιὸς πολίτης ἄλλης χώρας μπορεῖ νὰ ἔχη τέτοιες μνήμες; Μνήμες ἱερές, ποὺ ἂν ἐπηρεάζουν ὀρθὰ τὴν καθημερινὴ πράξι και ζωὴ μας, θὰ κρατοῦν πάντα στὰ ὕψη τὴν μικρὴ Ἑλλάδα μας, φάρο και ὁδηγὸ τῶν πολιτισμένων λαῶν.

* * *

Μαρτυρία

Ἡ ἀκόλουθη Μαρτυρία ἀποτελεῖ τὸ χρονικὸ τῆς ἐξόδου μιᾶς

μικρασιατικῆς οἰκογένειας στὴν καταστροφὴ τοῦ 1922. Προέρχεται ἀπὸ τὸν προσφυγικὸ συνεισμοστὴν Θήβα και εἶναι τόσο εὐγλωττο στὴν ἀπλότητά του!

Ἡ Δέσποινα Κόλλια, ἀπὸ τὸ Γέροντα τῆς Μ. Ἀσίας, ἦρθε μὲ

έντεκα παιδιά μόνη της, τὸ μεγαλύτερο δεκαέξι ἐτῶν καὶ τὸ μικρότερο ἄσαράντιστο.

Διηγείτο κάποτε ἡ ἴδια:

• «**Ἄχ**, κόρη μου, ὅταν μᾶς βροῆκε τὸ κακό, ἤμουν μόνη μου στὸ σπίτι μὲ τὰ δέκα παιδιά. **Ἦρθε** ἡ κουνιάδα μου, ἡ Μαρίνα, καὶ μοῦ λέει **“Δέσποινα, ντύσε τὰ παιδιά, πάρε ὅ,τι μπορείς καὶ πήγαινε στὸ μαγαζὶ τοῦ Δημητροῦ, γιατί ἔρχονται οἱ Τοῦρκοι”**.

“Τί νὰ κάνω; Παναγία μου, σῶσε μας”, φώναξα.

Μαζεύω τὰ παιδιά, ντύνω τὰ πιὸ μικρά, δένω σ' ἓνα μποξὰ λίγα καλὰ ροῦχα, δένω δυὸ τρεῖς μπόγους μὲ ροῦχα γιὰ νὰ πάρουν τὰ μεγάλα παιδιά. **Τί νὰ πάρεις; Τί νὰ ἀφήσεις;** **Ἔνα** σπίτι γεμᾶτο ἀπ' ὅλα τὰ καλὰ.

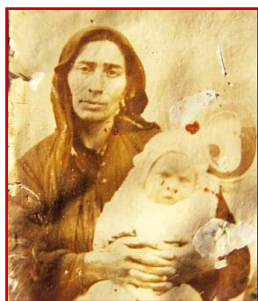
Βγαίνουμε στὸν δρόμο... **Τὰ** μικρὰ νὰ κλαῖνε, τὸ μωρὸ λεχωνιάρικο στὴν ἀγκαλιά μου νὰ κλαίει.

Ἡ Καλλιόπη, ἡ μεγάλη κόρη, κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά της μέσα ἀπὸ τὸ πανωφόρι τὴν **Εἰκόνα τῆς Παναγίας** καὶ ἔκλαιγε, ἐνῶ μὲ τὸ ἄλλο χέρι κράταγε ἓνα μποξὰ ροῦχα. **Φτάσαμε** στὸ μαγαζὶ τοῦ Δημητροῦ μὲ μεγάλη δυσκολία ἀπὸ τὸν πολὺ κόσμο, ποῦ ἦταν στοὺς δρόμους. **Εἶχε** μεγάλο μαγαζὶ ὁ Δημητρός, μπακάλικο ἀπὸ τὰ καλύτερα τῆς πόλης. **Ὁ** Δημητρός εἶχε κανονίσει καὶ εἶχε βρεῖ καίκι γιὰ νὰ φύγουμε ὅλοι μαζί, ἀλλὰ ἐκεῖνη τὴν στιγμή μπήκανε στὸ μαγαζὶ δύο Τοῦρκοι ζαπτιέδες καὶ τὸν πιάσανε.

Μαζὶ μὲ τὸν πατέρα του πιάσανε καὶ τὸ Γιῶργο, δεκαέξι ἐτῶν, καὶ τοὺς πῆραν αἰχμαλώτους στὰ τάγματα ἐργασίας. **Τί** νὰ κάνω ἐγὼ τώρα, μιὰ γυναίκα μὲ τόσα παιδιά, ποῖός νὰ σὲ βοηθήσει, ποῦ ὁ καθένας κοίταγε νὰ σώσει τὴν ζωὴ του; **Μὲ** χίλια βάσανα φτάσαμε στὸ λιμάνι τοῦ Γέροντα. **Τὰ** παιδιά ὁ Θεὸς τὰ ἔφερνε κοντά μου καὶ δὲν χάθηκαν μέσα σὲ τόσο κόσμο καὶ χαλασμό. **Κόσμος** πολὺς στὸ λιμάνι, φωνές, κλάματα, ἀλαλαγμός. **Ποῖός** νὰ σὲ λογαριάσει μὲ τόσα παιδιά... **Τί** νὰ κάνω τώρα;

Μαζεύω τὰ παιδιά σὲ μιὰ γωνιά, ἀφήνω τὸ μωρὸ στὰ χέρια ἐνὸς μικρότερου καὶ κρυφὰ βγάζω ἀπὸ τὴν ζώνη τῆς φούστας μου τρεῖς λίρες χρυσές. **Ἐπειδὴ** τὸν τελευταῖο καιρὸ φοβόμασταν μήπως συμβεῖ αὐτὸ τὸ κακό, εἶχα ράψει μιὰ ζώνη ἀπὸ κάμποσ ὕφασμα ἐπάνω στὴν ζώνη τῆς μακριᾶς φούστας καὶ ἐκεῖ μέσα στὴν ζώνη εἶχα ράψει πολλὲς λίρες γιὰ τὶς πιὸ δύσκολες ὥρες. **Δίνω** τὶς λίρες σ' ἓνα καϊκτζῆ καὶ μαζί μὲ ἄλλες ἔξι

οικογένειες μᾶς ἔβαλε στοὸ καΐκι. **Μ**πήγαμε μέχρι τὴν μέση στοὸ νερὸ γιὰ νὰ μποῦμε μέσα. **Ἐ**να ἀπὸ τὰ παιδιά, ὅταν πήγαμε στοὸ μαγαζὶ τοῦ πατέρα του, εἶχε γεμίσει τὶς τσέπες του μὲ λουκούμια καὶ ὅταν πέσαμε στὴν θάλασσα αὐτὰ μουσκεύτηκαν καὶ ἄρχισαν νὰ κολλᾶνε. **Τ**ὸ καΐκι μᾶς ἔβγαλε στὴν Ἰκαρία, ὅπου μείναμε σ' ἓνα σχολεῖο γιὰ δυὸ μῆνες. **Θ**υμᾶμαι μιὰ μέρα ποὺ ἔδωσα μιὰ λίρα γιὰ νὰ πάρω ἓνα πιάτο ἐλιές, νὰ φᾶνε τὰ παιδιά. **Ἐ**γὼ τί νὰ φάω, τὸ μωρὸ ποὺ θήλαζε ἀπὸ ἐμένα τί νὰ φάει; **Ἔ**σπου μιὰ μέρα, καθὼς εἴμασταν ὄλοι κάτω στοὸ Λιμάνι, τί γίνεται! **Β**λέπουμε νὰ κατεβαίνουν ἀπὸ ἓνα καΐκι ὁ ἄνδρας μου ὁ Δημητρὸς καὶ ὁ Γιωργος, ὁ μεγάλος μου γιός. **Ἐ**γὼ λιποθύμησα ἀπὸ τὴν συγκίνηση καὶ τὴν ἐξάντληση. **Μ**ετὰ πῆρα θάρρος, ἀφοῦ γύρισαν ζωντανὸι κοντὰ μας. **Οἱ** δυὸ τους κατάφεραν καὶ ἔφυγαν, ἀφοῦ πλήρωσαν αὐτὸν ποὺ τοὺς φύλαγε στὰ τάγματα ἐργασίας καὶ ἔκανε «τὰ στραβὰ μάτια» καὶ δραπέτευσαν. **Ὁ** Δημητρὸς μᾶς πῆρε καὶ πήγαμε στοὸ Ἡράκλειο τῆς Κρήτης. **Ἐ**κεῖ ἄνοιξε ἓνα μαγαζὶ μπακάλικο. **Γ**νώριζε πολλοὺς Κρητικούς, γιὰτὶ τοῦ ἔστελναν προϊόντα τους καὶ τοὺς ἔστελνε καὶ ἐκεῖνος. **Κ**αθίσαμε ἓνα χρόνο, ἀλλὰ τὸν ἔπιασε ἓνας πυρετός, τὰ μέσα δὲν ὑπῆρχαν καὶ πέθανε. **Μ**εγάλος καημὸς. **Τ**ὸ μεγάλο μου παιδί, ὁ Γιωργος, βρῆκε κάποιους συμπατριῶτες μας ποὺ φεύγανε γιὰ Πειραιᾶ καὶ ἀπὸ κεῖ γιὰ Θήβα, ὅπου θὰ καλλιεργοῦσαν καπνὰ. **Φ**ύγαμε καὶ ἐμεῖς μαζί τους γιὰ τὴν Θήβα, ὅπου ἐγκατασταθήκαμε σιγά-σιγὰ μόνιμα στὰ προσφυγικὰ σπίτια.

Ἡ κυρὰ Δέσποινα ἦταν πολὺ θρήσκεια γυναίκα καὶ πολὺ δυνατή. **Ἄ**πὸ τὰ ἔντεκα παιδιά της ἔμειναν μόνο τρία. **Τ**ὰ ἄλλα τῆς τὰ ἔφαγαν οἱ πόλεμοι καὶ οἱ ἀρρώστιες, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν φάρμακα, ὅπως σήμερα. **Ὁ**ταν κουβέντιαζε, μέχρι τὰ γηρατειὰ της, ἄρχιζε μὲ τὴν φράση «**ἐμεῖς στὴν πατρίδα μας**».

(*) Περιοδ. «Ἡ Δράση μας», ἀριθμ. 431/Σεπτέμβριος 2005, σελ. 251-253. • Τῆς Σταμματίας Κυριακοῦ. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.